

Серебряк Іван Вячеславович, Сук Ярина Володимирівна
студенти 4-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРИНЦИПІВ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ТА ЗАКОННОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Найбільш проблемним в окресленні змісту принципу верховенства права, причому не лише в організації та діяльності прокуратури, а й у інших сферах правовідносин, на наш погляд, є визначення його співвідношення з принципом законності. Відтак з'ясування змісту верховенства права потребує одночасного з'ясування змісту й принципу законності.

Законність – це такий режим державного й суспільного життя, за якого забезпечується повне й неухильне додержання та виконання законів, підзаконних актів усіма без винятку органами держави, громадськими організаціями, посадовими особами та громадянами» [1; 224].

Принцип законності в діяльності прокуратури найяскравіше відображає її правоохоронну сутність. Зазначений принцип стосується не лише діяльності, але й організації прокуратури, оскільки її система формується у точній відповідності до положень Конституції України, законів України та інших нормативних актів. На основі законності реалізуються не лише наглядові, але й інші функції прокуратури [2; 692].

Як цілком обґрунтовано робить висновок Л.Є. Європіна, у всіх наукових дослідженнях основні положення засади законності певною мірою представлені як: а) обов'язковість вимог законності для всіх громадян, посадових осіб, державних органів і громадських організацій; б) неприпустимість протиставлення законності й доцільності; в) забезпечення верховенства закону в системі правових актів; г) єдність законності й справедливості; г) невідворотність відповідальності за правопорушення та будь-які порушення режиму законності [3, с. 26]. Зважаючи на це, можна зрозуміти й суть принципу законності як принципу організації та діяльності

прокуратури, що вимагає від прокурорів керуватися у своїй діяльності вимогами закону.

Однак очевидним є те, що в окреслених положеннях змісту принципу законності вже зразу закладається проблема його співвідношення з принципом верховенства права. Зважаючи на це, у науці зазвичай прямо вказується на відмінності між верховенством права та законністю. Тим часом, є й думки, які ототожнюють ці принципи аж до заперечення доцільності виокремлення одного з них у діяльності прокуратури.

Більш прийнятною є думка, що самостійного значення принцип верховенства права набуває тоді, коли розрізняють закон і право.

Критерії розмежування принципу верховенства права та законності та верховенство права над законністю жодним чином не нівелюють значення останньої. Загальні підходи до визначення верховенства права в науці та практиці надають великої ваги законності, яка є більш очевидною, більш зрозумілою, а відтак більш прийнятною для її практичного застосування. Отож лише в органічному поєднанні ці два принципи можуть реалізувати в організації та діяльності прокуратури закладені в них ідеї.

Під час діяльності прокурор та інші службові особи органів прокуратури зобов'язані дотримуватися встановленого порядку і виносити рішення у точній відповідності з нормами права, які підлягають застосуванню у кожному окремому випадку. Крім Конституції України та чинного законодавства, міжнародних договорів і угод прокуратура застосовує також інші нормативно-правові акти, прийняті відповідним органом на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачений Конституцією України та законами України.

Завдання щодо зміцнення законності і правопорядку в державі покладає на прокуратуру обов'язок суворо дотримуватися приписів законів та бути прикладом для інших державних органів і пересічних громадян. Водночас законність є відображенням ефективності діяльності прокуратури (її посадових осіб), яка ґрунтується на результатах оцінювання прийнятих актів, вчинених дій, ставлення до громадян при здійсненні функцій прокуратури. Прокурор не повинен втручатися у сферу діяльності інших органів, установ, організацій, не кажучи про їх підміну [4; 75].

Звичайно, що законність, як і справедливість, повинні враховуватися в діяльності прокурора, однак підхід щодо того, що для прокурорів законність є вищою доцільністю та вищою справедливістю, а також те, що в разі видання законів держава переслідує певні цілі, прагне до справедливості й правильності регулювання відносин, є очевидно неприйнятним у правовій державі. Такий підхід суперечить принципу верховенства права, оскільки фактично ототожнює закон і право, про що йшлося вище. В аспекті існування принципу верховенства права та його співвідношення із законністю вважаємо недоцільним визнання в науці та практиці та, як наслідок, вирішення ще однієї колізії «законність – справедливість». Така колізія повинна вирішуватись лише в межах колізії «верховенство права – законність» [1; 226].

Список використаних джерел

1. Д'ячков Д.С. Верховенство права, законність і справедливість як принципи організації та діяльності прокуратури: проблеми змісту та співвідношення / Д.С. Д'ячков // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції – 2017. – № 6. – С. 223-227.
2. Орищенко І.В. Щодо принципів організації та діяльності прокуратури України / І.В. Орищенко // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 691-696 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12oivdpu.pdf>
3. Європіна Л.Ю. Законність як фундаментальна засада прокурорської діяльності. / Л.Ю. Європіна // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2016. – № 4. – С. 24-29.
4. Європіна Л.Ю. Засади прокурорської діяльності: загальна характеристика / Л.Ю. Європіна // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2016. – №3. – С. 74-85.
Науковий керівник: старший викладач Нестерчук Л. П.